

האוניברסיטה העברית בירושלים

סילבוס

תכנון ומדיניות חינוכית - קהילתית במרחב העירוני - 34910

תאריך עדכון אחרון 09-09-2017

נקודות זכות באוניברסיטה העברית: 4

תואר: מוסמך

היחידה האקדמית שאחראית על הקורס: חינוך

השנה הראשונה בתואר בה ניתן ללמוד את הקורס: 0

סמסטר: שנתי

שפת ההוראה: עברית

קמפוס: הר הצופים

מורה אחראי על הקורס (רכז): ד"ר מאיה חושן

דוא"ל של המורה האחראי על הקורס: mschos@mscc.huji.ac.il

שעות קבלה של רכז הקורס: ני 14:00

מורי הקורס:

תאור כללי של הקורס:

הקורס עוסק בזירת החינוך בעיר. זאת לאור השינויים שמתרחשים בחלוקת התפקידים המסורתית בין השלטון המרכזי לבין השלטון המקומי, שינויים שהפכו את הרשות המקומית משותף זוטר לשותף בכיר. לצד שינויים אלו עלה כוחם של התושבים, כיחידים, כקבוצות וכקהילות וגם הם הופכים לשחקן משפיע בזירת החינוך בעיר. בכל אלו ועוד יעסוק הקורס

השיעורים יתמקדו בעיצוב, בתכנון, בקביעת המדיניות ויישומה ובהשפעה על המעשה החינוכי בעיר. כל זאת תוך הפנית זרקור אל תפקידה ותפקודה של הרשות המקומית בחינוך במרחב העירוני.

הקורס יפרוס תמונה רחבה של החינוך בעיר ודרכי עיצובו. יילמדו וינתחו גם דוגמאות של רפורמות במערכת החינוך בעיר, ותוכניות ממוקדות שניזומו, הונהגו ויושמו ברשויות מקומיות בארץ ובעולם. הוא ידון במגוון מרכיבי החינוך בעיר ביניהם החינוך הפורמאלי והבלתי פורמאלי, הקשרים וההקשרים של חינוך וקהילה, בין הרשות לתושביה מחד ובין הרשות לשלטון המרכזי מאידך. הקורס יתייחס גם בחינוך על פי דרגיו, מהגן ועד החינוך העל יסודי, ולא יזניח גם את ההשכלה הגבוהה בעיר ובקהילה. על ההיבט האנכי של דרגי החינוך יתווסף גם ההיבט הרוחבי כמו חינוך מיוחד, נשירה והתמדה, מצויינות. יידונו גם היבטים גאוגרפיים ודמוגרפיים המשפיעים על מערכת החינוך המקומית ויילמדו קשרי הגומלין בין תחומי החיים השונים לבין חינוך עירוני-קהילתי ביניהם רווחה, תרבות, תכנון פיס, איכות סביבה ואיכות חיים.

הקורס יעסוק בסוגיות מרכזיות כגון: תכנון אסטרטגי, תקצוב, שיתוף ציבור, ושינוי ורפורמות במערכת החינוך העירונית.

בקורס יוצגו בהדרגה, זה לצד זה, חלקי הפאזל העירוני. במהלכו תלך ותתבהר תמונת העיר בה שזור המעשה החינוכי בתכנון, במדיניות ובעשייה היומיומית. עשייה שמשפיעה על איכות החיים של כל אחד מאיתנו תושבי העיר קטנים כגדולים, עשירים כעניים ותורמת לאושר שלנו או לא.

ההתייחסות לחינוך תהיה בזווית רחבה הכוללת חינוך פורמאלי ובלתי פורמאלי, חינוך ערכי, היבטים פדגוגיים, תפוקות, תוצאות ותשומות בצוותי הוראה וניהול, במקצועות התומכים כמו פסיכולוגים, עובדים סוציאליים, ועובדים מנהליים – סייעות, מזכירות וכד'. כל ההיבטים יכללו את החינוך על כל דרגיו ועל כל קבוצות האוכלוסייה בעיר ובכללם מגזרי האוכלוסייה, החינוך הרגיל והחינוך המיוחד ולצידם תוכניות למצטיינים וכד'. תכנון ומדיניות יילמדו גם בהקשרים הפסיים כמו מבנים, תחזוקה ובטיחות. מדיניות כלל עירונית כמו רישום ובחירה בחינוך, נגישות, הסעות ועוד. יושם דגש בתכנון ועיצוב המדיניות על קשרי גומלין בין חינוך לבין שאר תחומי האחריות של הרשות המקומית כמו רווחה, תכנון ובנייה, שיפור פני העיר תברואה וכד'.

מטרות הקורס:

1. פיתוח מודעות לחשיבותה של הרשות המקומית בעיצוב החינוך בעיר.
2. היכרות של מערך החינוך בעיר, בקהילה ובשכונה.
3. הקניית ידע על המבנה השלטוני, הניהולי והארגוני של הרשות המקומית בכלל ורשות החינוך העירונית בפרט.
4. לימוד תהליכי ריכוז וביזור בשלטון המקומי ולימוד מערך הסמכות והאחריות בחינוך בין השלטון המרכזי, המקומי, הקהילתי והשכונתי.
5. הכרת גישות וכלים לפיתוח ולקידום החינוך ברשויות המקומיות – מדיניות, תכנון, תקצוב וניהול.
6. הבנת מערך השירותים החברתיים והפיסיים ברשויות המקומיות תוך התייחסות להיבטים דמוגרפיים, וגאוגרפיים במערך שירותים זה.

7. הכרת גישות וכלים לתכנון חינוך עבור קבוצות אוכלוסיה שונות, לקהילות גאוגרפיות ולקהילות עניין.
8. דיון ולימוד במקומה של הקהילה במערכת החינוך העירונית תכנון אסטרטגי ברשויות המקומיות ותוכניות אב לחינוך.
9. הכרה של תהליכי תכנון מרחבי ברשויות מקומיות, בדגש על שילוב שיקולים חברתיים בתכנון.
10. לימוד של הדרכים שיש לנקוט כדי ליישם מדיניות ולממש תכנון בחינוך ברשויות מקומיות בדגש על הכנסת שינויים בניהול ובמבנה מערכת החינוך.
12. העמקה בלימוד מודלים של רפורמות במערכת החינוך ברשויות מקומיות.

תוצרי למידה

בסימום של קורס זה, סטודנטים יהיו מסוגלים:

להבין את תפקידה ותפקודה של מערכת החינוך בתוך המערכת העירונית.

להבין שהחינוך הוא חלק מהמארג העירוני, הוא מושפע ממנו וגם משפיע עליו.

להבין שבית ספר אינו אי מבודד אלא חלק מקהילה, שכונה, מרחב, עיר.

לפתח יכולות בתכנון וקביעת מדיניות בחינוך על כל גווניו (מהגן ועד ההשכלה הגבוהה, בחינוך הפורמלי והבלתי פורמלי וכד') שישקלו היבטים חברתיים, וקהילתיים המשולבים בתהליכים דמוגרפיים וגאוגרפיים כחלק בלתי נפרד וחשוב במערכות חינוך.

דרישות נוכחות (%) :

80

שיטת ההוראה בקורס: הקורס יושלם הוראה פרונטלית עם דיונים בכיתה שיתבססו על חומר הלימוד, הקריאה והצגות של סטודנטים. השתתפות ומעורבות של סטודנטים בשיעורים היא מרכיב חשוב בקורס.

רשימת נושאים / תכנית הלימודים בקורס:

1. השלטון המקומי - הגדרה.
2. שלטון מקומי - המבנה השלטוני, הניהולי והארגוני של הרשות המקומית.
3. תהליכי ריכוז וביזור בשלטון המקומי.
4. דמוקרטיה מקומית - בחירות לרשויות המקומיות ושיתוף הציבור.
5. מימון הרשויות המקומיות.
6. מודלים של שלטון מקומי והתפתחות השלטון המקומי בישראל.

עיר, קהילה ושכונה

7. המערכת החברתית של האוכלוסיות בעיר - עיר, קהילה ושכונה ומה שביניהן. היכרות של מערך החינוך בעיר, בקהילה ובשכונה.
8. מערך השירותים החברתיים והפיסיים בעיר תוך התייחסות להיבטים דמוגרפיים, וגאוגרפיים במערך שירותים זה.
9. התושב - מקבל שירות פסיבי או שותף ומשפיע.

מערכת החינוך ברשויות המקומיות

-
10. המבנה השלטוני, הניהולי והארגוני של רשות החינוך העירונית-חלוקת הסמכות והאחריות בחינוך בין השלטון המרכזי, המקומי, הקהילתי והשכונתי.
 11. מערך החינוך בעיר, בקהילה ובשכונה.
 12. מימון ותקצוב מערכת החינוך בעיר.
 13. גישות וכלים לפיתוח ולקידום החינוך ברשויות המקומיות – מדיניות, תכנון, תקצוב וניהול.
 14. תכנון אסטרטגי ברשויות המקומיות ותוכניות אב לחינוך.
 15. תכנון מרחבי ברשויות מקומיות, בדגש על שילוב שיקולים חברתיים בתכנון מערכת החינוך (רווחה, תרבות, איכות סביבה, שיוויון וכד').
 16. גישות וכלים לתכנון חינוך עבור קבוצות אוכלוסיה שונות, לקהילות גאוגרפיות ולקהילות עניין.
 17. יישום מדיניות ומימוש התכנון בחינוך ברשויות מקומיות בדגש על הכנסת שינויים בניהול ובמבנה מערכת החינוך.
 18. שיתוף פעולה בין רשויות מקומיות.
 19. מקרי בוחן ((studies case של רשויות מקומיות בישראל שמובילות מהלכים רב מערכתיים לשינוי ושיפור מערכת החינוך בעריהן. רשויות הרואות בשיפור החינוך מנוע לצמיחה, למיתוג ולחיזוק העיר.
 - א. מי יזם את השינוי ברשויות הללו ולמה
 - ב. מי מוביל את השינוי ברשויות הללו ואיך
 - ג. אלו שינויים תוכננו ובוצעו במערכות החינוך ברשויות הללו
 - ד. כיצד משתלבים התכנון והפיתוח של מערכות החינוך בתכנון ובפיתוח העירוני הכולל.

חומר חובה לקריאה:

Ammons, D.N. (2012) *Municipal Benchmarks*, Third edition, Armonk, NY: M.E.Sharpe.

Benson, P. L., 1997. *All Kids: What Communities must do to Raise Caring and Responsibility Children and Adolescents*, San Francisco: Jossey-Bass.

Brender, A., 2005. *Ethnic Segregation and the Quality of Local, Government in the Minorities' Localities: Local Tax Collection in the Israeli-Arab Municipalities as a Case Study*, Discussion Paper No. 2005.01, Jerusalem: Bank of Israel Research Department.

Ben-Bassat A. and Dahan M. (Eds), 2009. *The Political Economics of the Municipalities* The Israel Democracy Institute

בן בסט א. ודהן מ. (עורכים), 2009. *הכלכלה הפוליטית של הרשויות המקומיות*. המכון הישראלי לדמוקרטיה.

Eden, B., Klinov, R. (1995). *The effects of different financial methods on the extent of school integration*. In: Kahane, R. (ed.). *Educational Advancement and Distributive Justice: Between Equality and Equity* (pp. 358-374). Jerusalem: Magnes Press.

Epstein, J. L. et al. 1997. *School, Family and Community Partnerships: Your Handbook for Action, California: Corwin.*

גבתון ד', 2003, אוטונומיה, אנומיה, אינטגרציה ואנרכיה: חקיקה ופסיקה כמכשירים להפעלת רפורמות חינוכיות ויישום מדיניות החינוך בישראל, בתוך: דרור, י', שפירא ר', נבו ד' (עורכים), מדיניות החינוך בישראל רמות - אוניברסיטת תל-אביב 407-454. N, Sabar & ,B.E ,Goldring ,.D Gibton .407-454 (2003). *A Comparative and Empirical View of Decentralization Policy, Legislation and Autonomy in Israel's School System (H)*

Gibton D., Goldring E. (2002). *The role of legislation in educational decentralization: The case of Israel and The United Kingdom. , Peabody journal of Education vol. 76, no. 3 + 4, pp. 81-101.*

Israel, CBS (2013). http://www.cbs.gov.il/publications13/1530/pdf/h_print.pdf
אפיון יחידות גאוגרפיות וסיווג לפי הרמה החברתית-כלכלית של האוכלוסייה בשנת 2008

חומר לקריאה נוספת:

Brender, A., 2005. *Ethnic Segregation and the Quality of Local, Government in the Minorities' Localities: Local Tax Collection in the Israeli-Arab Municipalities as a Case Study, Discussion Paper No. 2005.01, Jerusalem: Bank of Israel Research Department.*

Razin, E. (2000) *The impact of local government organization on development and disparities - a comparative perspective, Environment and Planning C: Government and Policy 18: 17-31.*

Razin, E. (2004) *Needs and impediments for local government reform: lessons from Israel, Journal of Urban Affairs 26: 623-640.*

Razin, E. and Hazan, A. (2013) *Attitudes of European local councilors towards local governance reforms: a North-South divide? Local Government Studies.*

United Cities and Local Governments (2009) *Decentralization and Local Democracy in the World, First Global Report 2008, Barcelona: United Cities and Local Governments and The World Bank.*

הערכת הקורס - הרכב הציון הסופי :
מבחן מסכם בכתב/בחינה בעל פה 0 %
הרצאה 10 %

השתתפות 5 %
הגשת עבודה 75 %
הגשת תרגילים 10 %
הגשת דו"חות 0 %
פרויקט מחקר 0 %
בחנים 0 %
אחר 0 %

מידע נוסף / הערות:
לא